

є надважливою основою для врятування здоров'я і життя будь-кого. І останнім, але дуже важливим є те що, всі 100% респондентів відповіли схвально, що вони готові і прагнуть вивчити дану тему, вдосконалити свої навички та покращити знання. Це є дуже добрим і позитивним результатом, адже це означає, що свідомих громадян України стає все більше.

Література

1. Гринзовський А. М., Луцак О. О., Калашченко С. І. Опанування технологій та практичних навичок надання екстреної медичної допомоги за умов реагування при надзвичайних ситуаціях у системі підготовки лікарів загальної практики–сімейної медицини в контексті формування фахових компетентностей на додипломном. *Вісник медичних і біологічних досліджень*. 2022. Вип. 1. С. 122 -126.

2. Scott G., Olola C. Ability of Layperson Callers to Apply a Tourniquet Following Protocol-Based Instructions From an Emergency Medical Dispatcher. *Prehosp Emerg Care*. 2020. 24(6):831-838. PMID: 31961756 DOI: 10.1080/10903127.2020.1718259

3. Dennis A. Bajani F. Missing expectations: Windlass tourniquet use without formal training yields poor results. *J Trauma Acute Care Surg*. 2019. 87(5):1096-1103. <https://doi.org/10.1097/ta.0000000000002431>

4. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях Навчальний посібник для підготовки фахівців першого (освітньо-професійного) рівня, галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (1 курс) (за загальною редакцією Волянського П.Б. та Гринзовського А.М.) / Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. та ін. – Київ: ІДУЦЗ, 2018. – 216 с. <http://ir.librarynmu.com/handle/123456789/1422>

ХІМІЧНІ РЕЧОВИНИ ЯК ФАКТОР РИЗИКУ ВИНИКНЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Крупка Н.О., Лотоцька-Дудик У.Б., Чемерис Н.М.

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

За останні роки у загальній структурі професійної захворюваності спостерігається збільшення захворювань хімічної етіології таких як: контактний дерматит, токсична енцефалопатія, хронічні респіраторні стани, викликані хімічними речовинами, газами, димами і парами, бронхіальна астма, флюороз, злякисні новоутворення, порушення крові і кровотворних органів тощо. Усі ці захворювання реєструються у невеликій кількості, проте для більшості з них характерний тривалий і важкий перебіг та втрата працездатності. Характер професійних хвороб визначається особливостями механізму дії шкідливих виробничих факторів, їх поєднань на організм людини, а також силою і тривалістю дії. Чисельний контингент працюючих з хімічними речовинами у медицині зазнає професійного ризику. Ступінь токсичності хімічних речовин та характер викликаних ними патологічних відхилень залежать від низки факторів: хімічної структури речовини (чим вища

дисперсність, тим глибше і швидше вони проникають у дихальні шляхи); розчинності у біологічних рідинах (чим вища розчинність, тим токсичніша хімічна речовина); концентрації у повітрі (чим вища концентрація хімічної речовини, тим швидше настає отруєння); тривалості дії хімічних речовин. Найголовнішим чинником, що визначає токсичність речовини є доза. Для медичних препаратів відомі основні типи доз: терапевтичні, токсичні, летальні. Відповідь організму на токсичну дію хімічної речовини характеризується метаболічними, функціональними, морфологічними та клінічними проявами, які пов'язані з патогенетичними механізмами дії отрути. Багатьом хімічним речовинам притаманна місцево-резорбтивна дія та сильні алергенні властивості. Хімічна алергія може мати перебіг як реакція негайного типу (бронхіальна астма, астмоїдний бронхіт, риніт, кон'юнктивіт, набряк Квінке) або як реакція уповільненого типу (дерматит, екзема). За умов дії відносно малих концентрацій шкідливих речовин важливе значення має накопичення токсичних речовин або їх ефектів в організмі. Медичним працівникам доводиться контактувати з аерозолями лікарських речовин, дезінфікуючими і наркотичними засобами, тому ця професійна когорта складає особливу групу ризику на професійну захворюваність. Важливою особливістю дії хімічних речовин на медичних працівників є їх комплексний та комбінований характер. Кількість професійних захворювань у цієї категорії зростає, за рахунок туберкульозу органів дихання (67,6 %), захворювань алергічного генезу (11,9 %), захворювань шкіри (3,3 %) та сироваточного гепатиту (2,8%). За даними МОЗ України професійні захворювання медичних працівників реєструються у більшості в закладах (88,7%). Повітря багатьох виробничих приміщень лікувально-профілактичних закладів (аптек, операційних, лабораторій, процедурних, стоматологічних кабінетів, тощо) забруднене хімічними речовинами. Особливе місце серед них належить лікарським речовинам. Вони часто надходять в повітря робочих приміщень безпосередньо при виготовленні лікарських форм, проведенні тих чи інших лікувальних процедур, маніпуляцій, використанні інструментів, при дезінфекції приміщень та ін. Хімічні сполуки можуть коливатись у межах ГДК, наростаючи при виконанні тих чи інших маніпуляцій і знижуючись після їх завершення. Контакт з металами, токсичними хімічними речовинами у різних агрегатних станах у стоматологічній практиці, при роботі з несправними вимірювальними приладами, використання препаратів, що містять ртуть (мазі, присипки) викликає у медичних працівників ураження нервової системи, шлунково-кишкового тракту та інших органів.

Проблема професійної захворюваності медичних працівників потребує вивчення, наукового обґрунтування характеру дії хімічних речовин на організм працюючих та впровадження нових технологій з оцінки керування професійними маршрутами.